

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ: АНАЛІЗ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

У статті проаналізовано стан легкої промисловості України, визначено основні проблеми формування конкурентоспроможності підприємств легкої промисловості.

Ключові слова: конкурентоспроможність підприємства, розвиток промислових підприємств.

A. A. FYUT
Khmelnitsky National University

PROBLEMS OF FORMING OF COMPETITIVENESS OF ENTERPRISES OF LIGHT INDUSTRY : ANALYSIS OF THEORY AND PRACTICES

The aim of the article to analyse the state of light industry and define the basic problems of forming of competitiveness of enterprises of light industry. The modern state of light industry is in a difficult situation. Therefore in the article the scientific going of scientists is considered near becoming and development of competitiveness of enterprises of light industry. The separate are abstracted from them, these questions are most sharply affected in that. Analysing their labours it is possible to notice that the modern state of many Ukrainian enterprises of light industry appeared uncompetitive. Main reason is in that the imported commodities prevail the Ukrainian analogues almost on all criteria. Guidance of enterprises must be able to watch changes that take place in the conditions of manage, and conduct the corresponding converting into politics of conduct of production and realization of commodities. Such transformations can be: change of commodity politics, introduction of new technologies, diversification of production, modernisation of forms of production distribution, going into new markets, creation of joint productions.

Keywords: competitiveness of enterprise, development of industrial enterprises.

Вступ. Україна завжди була лідером з виготовлення одягу серед країн СНД. Саме в Україні була сконцентрована значна частка швейної промисловості. Однак за часи незалежності України ситуація значно змінилась – виробництво швейних виробів зменшилось у декілька разів.

На сьогодні швейні підприємства знаходяться у досить складному становищі. Це зумовлено низкою проблем, характерних для легкої промисловості в цілому. Тому є актуальним розглянути проблеми розвитку швейних підприємств та загалом теоретичні та практичні основи розвитку їх конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню конкурентоспроможності швейних підприємств та легкої промисловості в цілому приділяють увагу багато науковців. Серед вчених, які досліджували проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємств слід виділити наукові здобутки Азоева Г.Л., Градова А.П., Зав'ялова П.С., Маршала А., Портером М., Райзберга Б.А., Спірідонова І.А., Фатхутдінова Р.А., Юданова А.Ю. та інших. Аналіз сучасного стану легкої промисловості дає можливість визначити основні проблеми розвитку. Тому, у конкурентній боротьбі лідерами залишаються ті підприємства, які здатні до швидких змін в організації управління, до постійного оновлення виробництва, впровадження інновацій, постійного поліпшення якості та характеристик продукції та послуг.

Основні результати дослідження. Розглядаючи сучасні наукові підходи вчених до становлення і розвитку конкурентоспроможності підприємств легкої промисловості, слід виділити окремі з них, в яких найбільш гостро піднімаються дані питання. Так, Міценко Н.Г. у своїй праці підкреслює, що конкурентоспроможність підприємств є основою конкурентоспроможності національної економіки кожної країни, тому ця проблема повинна постійно перебувати в полі зору органів державного правління. Роль держави в цьому є дуже важливою. Зростання конкурентоспроможності підприємства залежить, з одного боку, від управлінських рішень на рівні самих підприємств, з іншого – від державної та регіональної політики у сфері створення відповідного економіко-правового середовища й державної підтримки зусиль об'єктів господарювання щодо підвищення їх конкурентоспроможності. Підвищення конкурентоспроможності підприємства потрібно розглядати як довготерміновий послідовний процес пошуку й реалізації управлінських рішень у всіх сферах його діяльності, здійснюваний планомірно, відповідно до обраної стратегії довготермінового розвитку, з врахуванням змін у зовнішньому оточенні та стану засобів самого підприємства, і внесення відповідних коректив [1].

Горбунов М.П., Лук'яниця І.Ю. у своїй праці зауважують, що на сьогодні проблема конкурентоспроможності підприємства стоїть досить гостро. Оскільки в умовах ринкових відносин та загострення конкурентної боротьби в лідируючих позиціях залишаються тільки ті підприємства, які здатні до швидких змін в організації управління, до постійного оновлення виробництва, впровадження інновацій, постійного поліпшення якості та характеристик продукції та послуг [2].

О.О. Циганюк вважає, що однією з головних причин кризових явищ, які спостерігаються сьогодні в Україні, є низький рівень конкурентоспроможності продукції вітчизняних товаровиробників. Тому на

сьогодні досягнення конкурентоспроможності продукції на світовому ринку як одне із найважливіших завдань розвитку підприємства і країни в цілому нерозривно пов'язане з ефективністю виробництва, забезпеченням випуску необхідної кількості сучасних виробів і поліпшенням якості вже існуючого асортименту. Також нездатність вітчизняних підприємств бути на рівні сучасних наукових досягнень, невміння гнучко адаптуватись до вимог ринку загрожує тим, що ринкові позиції підприємств будуть постійно наражатися на небезпеку з боку технологічно передових конкурентів [3].

Фатхутдінов Р.А. у своїй праці чітко зазначає причини низької конкурентоспроможності підприємства України. Так, спроба спонтанного переходу з адміністративно-планової системи управління економікою країни відразу до ринкової економіки, без формування економіко-правового механізму перехідної економіки. Досвід Китаю показує, що завдяки реалізації стратегії перехідної економіки, ВВП за 10 років подвоївся, а у нас, навпаки, зменшився приблизно вдвічі. Також він зазначає, що перехід з 1992 р. від природно-наукового підходу до підготовки фахівців, що застосовувався протягом 300 років, до гуманітарного підходу, спрощення або примітивізація методів і процедур вирішення організаційно-технічних і економіко-управлінських проблем і завдань різко знизили ефективність і конкурентоздатність суб'єктів господарювання. Автор зазначає, що у нормативних актах Міністерства освіти та науки України, освітніх програмах, деяких вузівських навчальних планах дотепер немає курсу «Управління конкурентоздатністю», фахівців з цього напрямку не готують. Також, зауважує, що розробка законопроектів не для перехідної економіки, а відразу ринкової. Фатхутдінов Р.А. звертає увагу на відсутність яких-небудь нормативних актів по конкурентоздатності, слабе державне регулювання економіки, складних багатоаспектних проблем підвищення конкурентоздатності та слабка державна влада, нездатна ефективно боротися з корупцією, підвищувати якість життя [4].

Микитин Я.І. у роботі [5] зазначає, що світовий досвід показує, що без активної регулюючої ролі держави не може бути ефективною, соціально-орієнтованою ринковою економікою. Немає жодної країни з високорозвинутою економікою, у якій держава залишалася б осторонь від регулювання та стимулювання ключових соціально-економічних, зокрема інвестиційних, процесів. На превеликий жаль, за роки незалежності України у цій та багатьох інших сферах, пов'язаних з вітчизняним бізнесом, було створено багато труднощів через існування низки громіздких, суперечливих нестабільних нормативно-правових актів, що завдало значної шкоди нашій країні.

Автор Гончаров В.М. та інші у своїй праці зазначають, що теоретичне дослідження проблем ефективного розвитку промислових підприємств як об'єктів економічного управління обумовлено ключовою задачею сучасного етапу розвитку національної економічної системи. Тому, успішний перехід економіки нашої країни до стійкого довгострокового зростання в умовах конкурентного середовища, що змінюється, пов'язаний з рішенням широкого кола проблем, серед яких можна виділити здатність держави соціально переорієнтувати економічну політику в цілому й можливість реалізації промисловими підприємствами й іншими економічними суб'єктами цілей ефективного розвитку. Визначення провідної ролі ефективності розвитку промислових підприємств викликає необхідність розробки і реалізації концепції ефективного розвитку як теоретичної основи розробки і впровадження механізмів, здатних забезпечити основній економічній ланці – підприємству довгострокове і стабільне зростання, в умовах ринкової економіки, що неможливо без концентрації ресурсів зусиль на пріоритетних напрямках науково-технічного й господарського розвитку [6].

Нижник В.М. та Шарко В.В. зауважують, що легка промисловість України протягом останніх років зіткнулась з рядом проблем, які призвели до стійкого погіршення показників її діяльності та конкурентоспроможності. До основних причин треба віднести фінансову кризу, нерівноправність в системі оподаткування, існування так званого «сірого» імпорту, що поряд зі зниженням конкурентоспроможності вітчизняних товарів та споживчого попиту на них можуть призвести до руйнівних наслідків. Скорочення обсягів виробництва протягом останніх років спостерігалось в усіх галузях промисловості України, в тому числі й легкій, що пов'язано з інертністю кризових явищ як у вітчизняній, так і світовій економіці [7].

Блондська В.І. та Шморгун І.В. визнають зауважують, що міжнародна конкуренція, глобалізація ринків, масштабне проникнення іноземних товарів на український ринок зараховують проблему управління конкурентоспроможністю підприємства до числа пріоритетних управлінських завдань, успішне вирішення яких забезпечить виживання і розвиток підприємств у ринковому середовищі. У процесі свого розвитку підприємство зіштовхується з так званими проблемами зростання. Симптомами цього рівня можуть бути ускладнення інформаційних, матеріальних та інших потоків на підприємстві, погіршення фінансового стану, зниження загальної організованості та інше. Не менш важливою проблемою для підприємств є встановлення обґрунтованих ставок податку на додану вартість, акцизного збирання та мита, які є видами непрямих податків. Ці податки спричиняють різке зростання цін на продукцію і, цим самим, істотно знижують її конкурентоспроможність. Внаслідок цього підприємства опиняються у вкрай важкому становищі [8].

Плотніченко І.Б., провівши дослідження, робить висновок, що у швейній промисловості ситуація здебільшого пов'язана з комплексними проблемами легкої промисловості, основними з яких є: висока собівартість вітчизняних товарів; неможливість отримання довгострокових кредитів для значної частини виробників товарів; відсутність виробництва спеціалізованого обладнання для виготовлення товарів легкої

промисловості та запасних частин до нього; залежність текстильної промисловості від інших галузей, різке зменшення чисельності молодих кадрів тощо [9].

А.О. Семенчук, дослідивши сучасний стан легкої промисловості, вважає, що кризовий стан підприємств легкої промисловості викликаний тим, що: відсутня стратегія їх розвитку, особливо державної форми власності; перехід підприємств галузі в малий бізнес з метою сплати єдиного податку; зростання імпорту; частина імпортованих товарів надходять на територію України за заниженими ввізними митними платежами або контрабандою, що порушує баланс сумлінної конкуренції; складне податкове навантаження; відсутність власної сировинної бази на території України; відсутність мотивації праці, заробітна плата робітників швейних підприємств дуже низька; недостатня увага приділяється якості продукції та вивченню смаків споживачів; недоступність кредитування для підприємств промисловості; відсутність спеціалізованого обладнання, необхідного для виробничого процесу; незначне бюджетне фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт з розробки нових моделей та технологій; велика частка продукції нелегального походження; неврахування менталітету та традицій українського населення в процесі моделювання одягу. Усі ці причини призвели до занепаду легкої промисловості України [10].

Висновки. Підтримка високої конкурентоспроможності підприємств легкої промисловості означає, що всі ресурси використовуються настільки продуктивно, що вони стають більш прибутковими, ніж їх головні конкуренти. Це одночасно передбачає, що підприємства займають більш стабільні місця на ринку товарів та їх продукція користується постійним попитом. Однак, у житті цей стан не є постійним. Тому керівництво підприємств повинно вміти відслідковувати зміни, що відбуваються в умовах господарювання, і проводити відповідні перетворення в політиці ведення виробництва та реалізації товарів. Такими перетвореннями можуть бути: зміна товарної політики, впровадження нових технологій, диверсифікація виробництва, модернізація форм збуту продукції, вихід на нові ринки, створення спільних виробництв і тощо. Слід зазначити, що від рівня конкурентоспроможності кожного конкретного суб'єкта легкої промисловості залежить рівень конкурентоспроможності країни в цілому на світовому ринку.

Продукція багатьох українських підприємств легкої промисловості виявилась неконкурентоспроможною на вітчизняному та світовому ринках. Головна причина в тому, що імпортні товари переважають українські аналоги майже за всіма критеріями: якістю, функціональністю, безпечністю, ергономічністю тощо. Саме тому існує необхідність створення сильного українського ринку товарів легкої промисловості на умовах конкурентоспроможності.

Література

1. Міценко Н.Г. Конкурентоспроможність і конкурентні переваги підприємства в сучасних умовах ринку / Н.Г. Міценко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.3. – С. 243–247.
2. Горбунов М.П. Контроль якості продукції як основний критерій конкурентоспроможності машинобудівних підприємств / М.П. Горбунов, І.Ю. Лук'яниця // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». – 2012. – № 12. – С. 49–53.
3. Циганюк О.О. Загальна схема оцінки конкурентоспроможності продукції: теоретичні та методологічні аспекти / О.О. Циганюк // Економіка промисловості. – 2009. – № 1. – С. 148–156.
4. Фатхутдінов Р.А. Управління конкурентоздатністю організації : [підручник] / Р.А. Фатхутдінов, Г.В. Осовська. – К. : «Кондор», 2009. – 420 с.
5. Конкурентоспроможність: країна, регіон, підприємство // Рада конкурентоспроможності України ; за ред. Полунєєва Ю.В. – К. : ЛАТ&К, 2006. – 176 с.
6. Організація управління ефективним розвитком промислових підприємств в умовах ринкового конкурентного середовища : монографія / [В.М. Гончаров, Д.В. Солоха, В.Ю. Припотень, О.А. Фесіна]. – Донецьк : СПД Купріянов. – 2006. – 206 с.
7. Нижник В.М. Сучасний стан та перспективи розвитку підприємств легкої промисловості / В.М. Нижник, В.В. Шарко // Інноваційна економіка. – 2011. – № 23. – С. 41–47.
8. Блондська В.І. Вдосконалення конкурентоспроможності та підвищення ефективності діяльності підприємства внаслідок ефективного управління / В.І. Блондська І.В. Шморгун // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.6. – С. 174–180.
9. Плотніченко І.Б. Сучасний стан та перспективи розвитку швейної промисловості України / І.Б. Плотніченко // Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2012. – № 739. – С. 109–114.
10. Семенчук А.О. Умови розвитку ринку продукції легкої промисловості / А.О. Семенчук // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 10 (100). – С. 29–35.

References

1. Mitsenko N.H. Konkurentospromozhnist' i konkurentni perevahy pidpryyemstva v suchasnykh umovakh rynku // Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny, 2009, No. 19.3, pp. 243-247
2. M.P. Horbunov, I.Yu. Luk"yanysya. Kontrol' yakosti produktsiyi yak osnovnyy kryteriy konkurentospromozhnosti mashynobudivnykh pidpryyemstv // Visnyk Natsional'noho tekhnichnoho universytetu

«KhPI», 2012, No 12, pp. 49-53

3. O.O. Tsyhanyuk Zahal'na skhema otsinky konkurentospromozhnosti produktsiyi: teoretychni ta metodolohichni aspekty//Ekonomika promyslovosti, 2009, No 1, pp. 148-156

4. Fatkhutdinov R.A., Osovs'ka H.V. Upravlinnya konkurentozdatnistyu orhanizatsiyi: Pidruchnyk.-K.: «Kondor», 2009, 420p.

5. Konkurentospromozhnist': krayina, rehion, pidpryyemstvo // Rada konurentospromozhnosti Ukrainy; za red. Polunyeyeva Yu.V.-K.: LAT&K, 2006, 176 p.

6. V.M. Honcharov, D.V. Solokha, V.Yu. Prypoten', O.A. Fesina. Orhanizatsiya upravlinnya efektyvnyym rozvytkom promyslovykh pidpryyemstv v umovakh rynkovoho konkurentnoho seredovyshcha : Monohrafiya. – Donets'k: SPD Kupriyanov, 2006, 206p.

7. Nyzhnyk V.M., Sharko V.V. Suchasnyy stan ta perspektyvy rozvytku pidpryyemstv lehkoyi promyslovosti// Innovatsiyina ekonomika, 4"2011, No 23, pp. 41-47.

8. Blonds'ka V.I., Shmorhun I.V. Vdoskonalennya konkurentospromozhnosti ta pidvyshchennya efektyvnosti diyal'nosti pidpryyemstva vnaslidok efektyvnoho upravlinnya// Naukovyy visnyk NLTU Ukrainy, 2010, No. 20.6, pp. 174-180.

9. Plotnichenko I.B. Suchasnyy stan ta perspektyvy rozvytku shveynoyi promyslovosti Ukrainy //Visnyk natsional'noho universytetu «L'vivs'ka politehnika», 2012, No. 739, pp. 109-114.

10. Semenchuk A.O. Umovy rozvytku rynku produktsiyi lehkoyi promyslovosti //Aktual'ni problemy ekonomiky , No/10(100), 2009, pp. 29-35/

Надійшла 17.04.2013; рецензент: д. е. н. Нижник В. М.

УДК 336.748

В. С. ХАР

Львівський національний університет імені Івана Франка

ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ІНФЛЯЦІЙНОГО ТАРГЕТУВАННЯ: АДАПТАЦІЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ДО УМОВ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті досліджено економічний механізм режиму інфляційного таргетування (ІТ). Розглянуто його особливості в промислово розвинутих країнах і в країнах, що розвиваються. Здійснено ґрунтовний аналіз елементів ІТ.

Ключові слова: грошово-кредитна політика, центральний банк, інфляція, таргетування інфляції, цінова стабільність.

V. S. KHAR

Ivan Franko National University of Lviv

THE ECONOMIC MECHANISM OF INFLATION TARGETING: ADAPTATION OF WORLD EXPERIENCE TO THE DOMESTIC ECONOMY CONDITIONS

The aim of the research - to explore the economic mechanism of inflation targeting regime (IT). The main features of the IT frameworks in all 27 inflation-targeting central banks were considered.. A detailed analysis of the elements of IT regime was conducted, including the followings: the design features of inflation targets, the decision-making process; the legal, institutional and accountability arrangements; the models and forecasts used in central banks and their communication strategies. The main areas of improvement of instruments and procedures of monetary policy of Ukraine and bringing them in line with requirements of IT regime were defined. They are the following: strengthening of the political and operational independence of the central bank, improvement of the efficiency of interest rate policy, increasing of the liquidity of financial market, development of a system of analysis of monetary policy, macroeconomic modelling and forecasting.

Keywords: monetary policy, central bank, inflation, inflation targeting, price stability.

Постановка проблеми. У результаті зростання відкритості та торгівельної взаємозалежності між країнами, підтримка стабільності грошової одиниці стає першочерговим завданням центрального банку (ЦБ). Починаючи з 2002 р. в Україні здійснювалася робота з формування необхідних передумов для переходу до режиму інфляційного таргетування. Головна з них – правове визначення цінової стабільності основною ціллю центрального банку – була імплементована в законодавство в 2010 р. шляхом внесення змін до Закону “Про Національний банк України”. Згідно з цими змінами пріоритетом для Національного банку України (НБУ) є досягнення та підтримка цінової стабільності в державі.

Актуальність нашого дослідження зумовлена потребою удосконалення інструментів і процедур реалізації грошово-кредитної політики України, а також приведення їх у відповідність з нормами таргетування інфляції.

Аналіз останніх досліджень. Проблемам запровадження та реалізації інфляційного таргетування присвячені праці зарубіжних учених: Б. Бернанке, А. Бліндера, Д. Ваври, Дж. Епштейна, Г. Кальво,